

För snälla disputationer?

Historisk tidskrifts redaktionsrådsmöten är givande och trevliga sammankomster. I det svenska redaktionsrådet – vi har ett utländskt också – sitter 18 representanter (lokalredaktörer) från samtliga institutioner med egen forskarutbildning i historia eller ekonomisk historia samt Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier i Uppsala och temainstitutionerna i Linköping. Vi träffas två gånger per år. Dessa möten är mycket viktiga för mig som redaktör då jag får möjlighet att diskutera aktuella redaktionella frågor, lägga upp riktlinjerna för framtiden och ventilera nya idéer. Det dyker alltid upp något nytt som engagerar rådet.

På vårt senaste redaktionsrådsmöte kom frågan upp om avhandlingsrecensionerna och opponeringarna allmänt sett blivit för snälla. Frågan engagerade uppenbarligen rådet. Den berör, som jag uppfattar det, två aspekter på disputationen: dels själva disputationsakten, dels den tryckta avhandlingsrecensionen i *Historisk tidskrift*, som är en frivillig uppgift för opponenter.

Huvuddelen av disputationsakten ska ägnas åt den kritiska granskningen. Efter en inledande sammanfattning av avhandlingens innehåll och resultat ska opponenter ställa kritiska frågor. Den kritiska granskningen avslutas med en sammanfattning där opponenter avger sitt omdöme om avhandlingens kvalitet.

Så ser också disputationerna ut – på pappret, för skenet bidrar. Opponenten befinner sig oftast i en utsatt position – på bortaplan och med respondentens heminstitution och nära och kära emot sig – vilket påverkar disputationsakten.

På det nämnda redaktionsrådsmötet påpekades det att disputatio-

nerna har blivit för artiga tillställningar där den kritiska granskningen förvisso finns med, men för syns skull, inte för att avslöja avhandlingens svagheter och därmed tvinga respondenten till att gå i svaromål.

Sett till utvecklingen från slutet av 1980-talet fram till i dag håller jag med om att disputationerna blivit betydligt snällare och också trevligare tillställningar, men om det även inneburit sämre prövningar låter jag vara osagt. Jag är dock väldigt nyfiken på att få höra vad ni, kära läsare och medlemmar av Svenska Historiska Föreningen, tycker och anser i frågan.

Jag ser gärna att diskussionen kring disputationens eventuella förändrade utseende och innehåll görs i *Historisk tidskrift* i avdelningen Idé och debatt (se våra manusanvisningar på www.historisktidskrift.se). Förslag på diskussionsfrågor: Är det för lätt att bli fil. dr i historia i dag? Om ja, vad beror det på? Bör och kan det ändras? Hur ser en optimal opposition ut? Är de tryckta avhandlingsrecensionerna för artiga, kanske rentav mjäkiga? Bör det vara obligatoriskt med tryckta avhandlingsrecensioner? Hur ser det ut i andra länder? Har de samma problem? Kan man hämta inspiration någonstans ifrån?

2018 års temanummer handlar om nationen i historien. Ett ämne som ständigt är aktuellt – böcker om nationer och nationalism ges ut i både Sverige och utlandet – men som nu även är utrett av *Historisk tidskrift*. Gästredaktör Anne Berg och de många författare som medverkar i detta spännande temanummer visar närmare hur nationen och nationalismen dyker upp i både samtida och äldre historieskrivning och vad som egentligen menas med nationell gemenskap. Ett stort tack till Anne Berg för ett exemplariskt genomfört redaktionellt arbete och givande samarbete. Mycket nöje!

Stockholms universitet

BO ERIKSSON